

Guia docent de l'assignatura "Anàlisi de polítiques exteriors"

2011/2012

Codi: 101097

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500259 Ciència política i gestió pública	818 Graduat en Ciència Política i Gestió Pública	OT	0	0

Contacte

Nom : Juan Pablo Soriano Gatica

Email : JuanPablo.Soriano@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: No

Algun grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

No té prerequisits acadèmics. No obstant això, es altament recomanable que l'estudiant tingui formació bàsica en relacions internacionals.

L'estudiant ha de tenir l'hàbit de llegir, veure, escoltar i consultar diferents mitjans de comunicació d'informació general, seguint especialment les notícies de caràcter de política internacional, així com els articles d'opinió sobre qüestions polítiques.

Gran part dels principals textos acadèmics sobre anàlisi de polítiques exteriors estan en anglès, per tant es requereix un molt bon nivell de comprensió de lectura en aquesta llengua.

Objectius i contextualització

Es persegueixen dos objectius: oferir un marc conceptual i una visió detallada de les eines teòriques i instrumentals que permeten analitzar i explicar els diversos factors, actors, influències i mecanismes que permeten elaborar i implementar, en clau comparada, polítiques exteriors; aplicar el marc i les eines a diferents estudis de cas de països i zones rellevants, del Nord i del Sud, de l'actual sistema internacional.

Competències i resultats d'aprenentatge

1327:E01 - Diferenciar les principals teories de la disciplina i els diferents camps; les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, així com el seu valor per a la pràctica professional mitjançant casos concrets.

1327:E01.14 - Utilitzar adequadament la teoria i els conceptes de les relacions internacionals (tradicions de pensament hobbesiana, grociana i kantiana).

1327:E01.15 - Exposar les grans aproximacions a les relacions internacionals (realisme, transnacionalisme, estructuralisme).

1327:E01.16 - Descriure l'ordre internacional: anarquia versus ordre, societat d'estats i societat transnacional.

1327:E01.17 - Descriure els principals elements que caracteritzen la societat internacional global (1945-2000).

1327:E01.18 - Valorar críticament els impactes de la globalització en diferents àmbits: seguretat, medi ambient, drets humans, migracions i pau.

1327:E27 - Demostrar que es coneixen les tendències teòriques i les aproximacions analítiques clàssiques i recents de les relacions internacionals.

1327:E27.00 - Demostrar que es coneixen les tendències teòriques i les aproximacions analítiques clàssiques i recents de les relacions internacionals.

1327:E28 - Valorar aspectes distintius i instrumental conceptual i metodològic específic de les diverses tendències i aproximacions analítiques de les relacions internacionals.

1327:E28.00 - Valorar aspectes distintius i instrumental conceptual i metodològic específic de les diverses tendències i aproximacions analítiques de les relacions internacionals.

1327:E29 - Aplicar el coneixement teòric i analític de les relacions internacionals a casos pràctics i professionals, en particular en l'esfera del conflicte i la cooperació entre actors.

1327:E29.00 - Aplicar el coneixement teòric i analític de les relacions internacionals a casos pràctics i professionals, en particular en l'esfera del conflicte i la cooperació entre actors.

1327:T01 - Treballar en equip i en xarxa, en particular en condicions interdisciplinàries.

1327:T01.00 - Treballar en equip i en xarxa, en particular en condicions interdisciplinàries.

1327:T02 - Identificar fonts de dades i fer recerques bibliogràfiques i documentals.

1327:T02.00 - Identificar fonts de dades i fer recerques bibliogràfiques i documentals.

1327:T03 - Sintetitzar i analitzar informació de manera crítica.

1327:T03.00 - Sintetitzar i analitzar informació de manera crítica.

1327:T04 - Interpretar i utilitzar acadèmicament textos en anglès.

1327:T04.00 - Interpretar i utilitzar acadèmicament textos en anglès.

1327:T05 - Argumentar des de diferents perspectives teòriques.

1327:T05.00 - Argumentar des de diferents perspectives teòriques.

1327:T06 - Treballar amb tècniques quantitatives i qualitatives d'anàlisi per aplicar-les en els processos de recerca.

1327:T06.00 - Treballar amb tècniques quantitatives i qualitatives d'anàlisi per aplicar-les en els processos de recerca.

1327:T07 - Utilitzar les principals tècniques de la informació i la documentació (TIC) com a eina essencial en l'anàlisi.

1327:T07.00 - Utilitzar les principals tècniques de la informació i la documentació (TIC) com a eina essencial en l'anàlisi.

1327:T08 - Demostrar un bon nivell d'expressió oral en diferents registres.

1327:T08.00 - Demostrar un bon nivell d'expressió oral en diferents registres.

1327:T10 - Fer exposicions orals efectives i adaptades a l'audiència.

1327:T10.00 - Fer exposicions orals efectives i adaptades a l'audiència.

1327:T12 - Gestionar la distribució del temps disponible per assolir els objectius establerts per portar a terme la tasca prevista.

1327:T12.00 - Gestionar la distribució del temps disponible per assolir els objectius establerts per portar a terme la tasca prevista.

1327:T13 - Treballar autònomament.

1327:T13.00 - Treballar autònomament.

1327:T15 - Elaborar i planificar recerques o informes analítics.

1327:T15.00 - Elaborar i planificar recerques o informes analítics.

1327:T16 - Dissenyar tècniques per a la recollida de dades, coordinar el tractament de la informació i aplicar rigorosament mètodes de verificació d'hipòtesis.

1327:T16.00 - Dissenyar tècniques per a la recollida de dades, coordinar el tractament de la informació i aplicar rigorosament mètodes de verificació d'hipòtesis.

Continguts

Introducció: Presentació dels objectius de l'assignatura, de la metodologia de treball i dels mètodes

d'avaluació.

Bloc I: L'anàlisi de les polítiques exteriors com a disciplina acadèmica

1. La rellevància pràctica de l'anàlisi acadèmic de les polítiques exteriors
2. La política exterior com a política pública.
3. Orígens i evolució de l'àrea d'estudi
4. Conceptes clau: interessos nacionals, nivells d'anàlisi, interaccions agent-estructura, i processos de presa de decisions

Bloc II. Eines teòriques per a l'anàlisi de les polítiques exteriors

5. Teories de Relacions Internacionals i Anàlisi de Política Exterior. Realisme, Liberalisme, Estructuralisme i Constructivisme
6. Models analítics (1). El model d'actor racional i el model burocràtic
7. Models analítics (2). El model de l'actor individual i aproximacions psicològiques.
8. Models analítics (3). El nivell societal: el pes de la cultura política i els valors socials en la formulació de la política exterior.

Bloc III. Actors no tradicionals i política exterior: nous reptes per a l'anàlisi

9. El impacte de la opinió pública i els mitjans de comunicació en la formulació de les polítiques exteriors.
10. Els actors no governamentals i la seva influència en la política exterior
11. La política exterior dels actors governamentals no centrals (paradiplomàcia).
12. Ètica i política exterior: ¿un binomi impossible?

Bloc IV. Estudis de cas

13. Anàlisi de les polítiques exteriors en un món de potències emergents: les noves relacions nord-sud
14. La política exterior de la UE: la intersecció de interessos nacionals, normes europees i polítiques comunes
15. La formulació de les polítiques exteriors en un món creixentment interconnectat.
16. Presentació dels treballs dels alumnes

Metodologia

La dedicació de l'estudiant a aquesta assignatura es divideix en diversos tipus d'activitats, cadascun d'ells amb un pes determinat d'hores de treball. Aquesta varietat de formes de treball es materialitza en metodologies diferenciades.

Aquesta assignatura és de 6 crèdits ECTS, és a dir, implica una dedicació total de l'estudiant de 150 hores,

distribuïdes en:

- Activitats dirigides són activitats a l'aula, amb la presència del professor i poden consistir en classes magistrals (amb el suport de les TIC i amb la possibilitat de desenvolupar debats en gran grup); en seminaris de discussió de les lectures obligatòries en grups més reduïts i en sessions més orientades a qüestions pràctiques, en les que s'analitzaran casos, problemes i exemples relatius al temari del curs. Per aquestes sessions, hi hauran lectures prèvies obligatòries anunciades amb antel·lació. Aquestes activitats representen aproximadament un terç del total del treball exigít (52,5 hores).

- Activitats supervisades són activitats dutes a terme per l'estudiant fora de l'aula d'acord amb un pla de treball dissenyat i posteriorment tutoritzat i avaluat per part del professor. Així mateix, durant el curs, l'estudiant haurà de llegir articles breus en relació als quals haurà de fer un comentari sobre el text llegit i, a més, participar activament en debats sobre els articles. També s'hi inclouen les tutories i altres activitats anàlogues de seguiment de curs. Aquestes activitats representen, aproximadament, el 10% del treball exigít (15 hores).

- Activitats autònomes són totes aquelles activitats que fa l'alumne pel seu compte i d'acord amb les exigències de la assignatura per tal de superar amb èxit l'assignatura, poden ser lectures bàsiques i complementàries, estudi dels apunts de classe o totes aquelles altres activitats que complementen la formació que s'assoleix en aquest curs. Aquestes activitats representen la meitat del temps de treball dels alumnes (75 hores).

La metodologia docent s'adequa a aquest repartiment del treball i de les activitats.

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions magistrals amb ús de les TIC i seminaris al aula	52,5	2,1	1327:E01.14 , 1327:E01.15 , 1327:E01.16 , 1327:E01.18 , 1327:E28.00 , 1327:T02.00 , 1327:T04.00 , 1327:T06.00 , 1327:T10.00 , 1327:T07.00 , 1327:T05.00 , 1327:T03.00 , 1327:E29.00 , 1327:E27.00 , 1327:E01.17
Tipus: Supervisades			
Tutories i revisions dels treballs, exàmens i controls de lectures	15	0,6	1327:T02.00 , 1327:T15.00 , 1327:T13.00 , 1327:T12.00 , 1327:T07.00 , 1327:T04.00 , 1327:T03.00
Tipus: Autònomes			
Treball autònom de l'alumne	75	3	1327:T01.00 , 1327:T15.00 , 1327:T13.00 , 1327:T03.00 , 1327:T04.00 , 1327:T06.00 , 1327:T12.00 , 1327:T07.00 , 1327:T02.00

Avaluació

L'avaluació d'aquesta assignatura es compon de les parts següents:

Un examen escrit del Bloc I: L'anàlisi de les polítiques exteriors com a disciplina acadèmica.	30% de la nota final
Dues pràctiques a l'aula utilitzant les teories de Relacions Internacionals i	30% de la nota final.

els models de anàlisi de política exterior (cadascuna d'elles val 15% de la nota final).	
Treball final en grup, utilitzant les eines dels models d'anàlisi (10% presentació oral i 20% treball escrit).	30% de la nota final
Avaluació continuada: participació a classe i debats, comentaris de text, i altres activitats programades pel professor.	10% de la nota final

Consideracions importants:

Per tal de poder superar l'assignatura serà condició necessària, que no suficient, obtenir com a mínim una nota de 5 en l'examen del Bloc I. Un cop assolida aquesta nota mínima de 5 es procedirà a fer mitjana ponderada amb les notes de les practiques i el treball final en grup .

Quan la nota ponderada final sigui igual o superior a 5 es considerarà l'assignatura com superada.

El fet de presentar-se al examen i haver presentat UNE de les dues practiques, o presentar-se al examen i presentar el treball en grup, eximeix l'estudiant de la qualificació de "NO PRESENTAT".

Ladata del examen del Bloc I es farà públic amb antelació suficient. En tot cas, l'examen es farà no més tard de dues setmanes després de finalitzats els temes del Bloc I.

Les dates de les DUES pràctiques a l'aula, i de la presentació oral i escrita del TREBALL FINAL EN GRUP s'especificaran en el marc de la programació de l'assignatura (veure Campus Virtual).

Els estudiants que no haguessin superat el examen tindran l'oportunitat d'acollir-se a les activitats de compensació, és a dir, podran tornar a fer el examen suspenso el dia que determini la Facultat, havent acabat el període lectiu del segon quadrimestre.

Les pràctiques a l'aula no es poden tornar a fer. No obstant això, en la prova de recuperació s'inclouran dues preguntes opcionals relacionades amb les pràctiques, per a aquells que vulguin pujar la seva nota en aquests exercicis.

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Dues pràctiques a l'aula (15% cadascuna d'elles)	30%	4	0,16	1327:E27.00 , 1327:E28.00 , 1327:T02.00 , 1327:T03.00 , 1327:E29.00 , 1327:T04.00 , 1327:T06.00 , 1327:T08.00 , 1327:T10.00 , 1327:T07.00 , 1327:T05.00
Examen escrit del Bloc I	30%	2	0,08	1327:E01.14 , 1327:E01.15 , 1327:E01.16 , 1327:E01.18 , 1327:E28.00 , 1327:T04.00 , 1327:T05.00 , 1327:T03.00 , 1327:E27.00 ,

1327:E01.17				
Participació a classe i debats, comentaris de text, i altres activitats programades pel professor	10%	0	0	1327:T03.00 , 1327:T15.00 , 1327:T05.00 , 1327:T06.00 , 1327:T07.00 , 1327:T13.00 , 1327:T12.00 , 1327:T04.00
Treball final en grup. Presentació oral (10%) i per escrit (20%).	30%	1,5	0,06	1327:T01.00 , 1327:T16.00 , 1327:T15.00 , 1327:T06.00 , 1327:T07.00 , 1327:T10.00 , 1327:T13.00 , 1327:T12.00 , 1327:T05.00

Bibliografia

Llibres de referència i consulta bàsics

- Hudson, Valerie (2007), *Foreign Policy Analysis. Classic and contemporary theory*, Plymouth: Rowman and Littlefield.
- Riordan, Shaun (2005), *Adiós a la diplomacia*, Siglo XXI Eds.: Madrid.
- Smith, Steve.; Hadfield, A.; y Dunne, T. (Eds.) (2008), *Foreign Policy. Theories, actors, cases*, Oxford University Press: Oxford.
- Tomassini, Luciano (1990), "El marco de análisis de la política exterior", en *Cursos de Derecho Internacional de Vitoria-Gasteiz 1990* (Bilbao: Universidad del País Vasco), pp. 119-164.

Les lectures complementàries per a cada Bloc es comunicaran a l'inici del curs.

Lectures teòriques generals sobre Anàlisi de Politiques Exteriors

- - Adigbuo, Richard (2007), "Beyond IR theories: the case for national role conceptions", *Politikon*, Vol. 34, No. 1, pp. 83-97.
- Adler, Emanuel (2002), "Constructivism and International Relations", en Carlsnaes, Walter; Risse, Thomas; y Simmons, Beth A. (Eds.), *Handbook of International Relations* (London [etc.]: Sage), pp. 95 - 118
- Alons, Gerry C. (2007), "Predicting a state's foreign policy: state preferences between domestic and international constraints", *Foreign Policy Analysis*, Vol. 3, No. 2, pp. 211-232.
- Barbé, Esther (2007), *Relaciones Internacionales*, Madrid: Tecnos (3ª edición).
- Booth, Ken (2005), "Strategic Culture: Validity and Validation", *Oxford Journal of Good Governance*, Vol. 2, No. 1, pp. 25-28.
- Bremer, Juan José (2010), *Tiempos de Guerra y paz. Los pilares de la diplomacia: de Westfalia a San Francisco* (México: Taurus).
- Carlsnaes, Walter (1992), "The agency-structure problem in Foreign Policy Analysis", *International Studies Quarterly*, Vol. 36, No. 3, pp. 245-270.
- Carlsnaes, Walter (1993), "On analyzing the dynamics of foreign policy change: a critique and reconceptualization", *Cooperation and Conflict*, Vol. 28, No. 1, pp. 5-30.
- Fearon, James D. (1998), "Domestic politics, foreign policy, and theories of International Relations", *Annual Review of Political Science*, No.1, pp. 289-313.
- Friedman, George (2010), *The Next Decade. Where we've been... and where we're going* (New York: Doubleday).

- George, Alexander L. (1991), *La decisión presidencial en política exterior. El uso eficiente de la información y el asesoramiento* (Buenos Aires: Grupo Editor Latinoamericano).
- George, Alexander L. (ed.) (1991), *Avoiding war. Problems of crisis management* (Boulder: Westview Press).
- Gray, Colin S. (2007), *War, Peace and International Relations. An Introduction to Strategic History* (Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge).
- Gustavsson, Jacob (1999), "How Should We Study Foreign Policy Change?", en *Cooperation and Conflict*, Vol. 34; No. 1, pp. 73-95.
- Hansen, Lene (2004), "Understanding foreign policy debates: towards a critical constructivist methodology", paper presented at University of Southern California, Center for International Studies, February 25.
- Hill, Christopher (2003), *The changing politics of foreign policy* (Basingstoke: Palgrave Macmillan).
- Holsti, K. J. (1970), "National role conceptions in the study of Foreign Policy", *International Studies Quarterly*, Vol. 14, No 3, pp. 233-309.
- Jervis, Robert, (1976), *Perception and Misperception in International Politics*, Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Kegley, Charles (2008), *World Politics: Trends and Transformation*, Thomson-Wadsworth.
- Kubáľková, Vendulka edit. (2001), *Foreign Policy in a Constructed World* (New York: M.E. Sharpe).
- Lantis, Jeffrey (2002), "Strategic Culture and National Security Policy", *The International Studies Review*, Vol. 4, No. 3 (December) pp. 87-113.
- Lantis, Jeffrey y Howlett, Darryl (2007), "Strategic Culture", en Baylis, John; Wirtz, James; Gray, Colin S.; y Cohen, Eliot (eds.), *Strategy in the Contemporary World* (Oxford: Oxford University Press, second edition), pp. 82-100.
- Lentner, Howard H (2006), Lentner, "Public Policy and Foreign Policy: Divergences, Intersections, Exchange", *Review of Policy Research*, Volume 23, Number 1, pp. 169-181.
- Lobell, Steven E.; Ripsman, Norrin M.; y Taliaferro, Jeffrey W. (eds.) (2009), *Neoclassical realism, the state, and foreign policy* (Cambridge, U.K.: Cambridge University Press).
- Lundestad, Geir (2010), *East, West, North, South. Major developments in International Politics Since 1945* (London: SAGE), sexta edición.
- Melissen, Jan (ed.) (2005), *The new public diplomacy. Soft power in International relations* (Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan).
- Mintz, Alex; DeRouen, Karl (2010), *Understanding Foreign Policy Decision Making* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Neack, Laura (2003), *The new foreign policy. U.S. and comparative foreign policy in the 21st Century* (Maryland: Rowman and Littlefield).
- Neack, Laura (2003), *The new foreign policy. U.S. and comparative foreign policy in the 21st Century* (Maryland: Rowman and Littlefield).
- Putnam, Robert D. (1988), "Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games", *International Organization*, Vol. 42, No. 3, pp. 427-460.
- Putnam, Robert D. (1988), "Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games", *International Organization*, Vol. 42, No. 3, pp. 427-460.

- Rose, Gideon (1998), "Neoclassical realism and theories of foreign policy", *World Politics*, 51, 144-172.
- Smith, Karen y Light, Margot (Eds.) (2001), *Ethics and foreign policy* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Smith, Karen y Light, Margot (Eds.) (2001), *Ethics and foreign policy* (Cambridge: Cambridge University Press).
- Smith, Michael E. (2004), "Towards a theory of EU foreign policy making: multilevel governance, domestic politics, and national adaptation to Europe's common foreign and security policy", *Journal of European Public Policy*, 11:4, pp. 740-758.
- Smith, Michael E. (2010), *International Security. Politics, policy, prospects*, (Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan).
- Smith, Steve (1987), "Foreign policy analysis and International Relations", *Millennium. Journal of International Studies*, Vol. 16, No. 2, pp. 345-348.
- Smith, Steve (1987), "Foreign policy analysis and International Relations", *Millennium. Journal of International Studies*, Vol. 16, No. 2, pp. 345-348.
- Smith, Steve; Hadfield, Amelia; y Dunne, Tim (Eds.) (2008), *Foreign Policy. Theories, actors, cases* (Oxford: Oxford University Press).
- Sterling-Folker, Jennifer (1997), "Realist environment, liberal process, and domestic-level variables", *International Studies Quarterly*, 41, pp. 1-25.
- Valles, Josep Mª Valles (2006), *Ciencia Política: una introducción*, Ariel, Barcelona Especialmente pp 395-411 (cap. 25, "Las políticas públicas").
- Vilanova, Pere (1998), *El Estado y el sistema internacional*, en Manual de Ciencia Política, (Miquel Caminal, ed., Tecnos, Madrid).
- Vilanova, Pere (2006), "El Estado y el sistema internacional", en Miquel Caminal (ed), *Manual de Ciencia Política*, Tecnos, Madrid, pp. 623-645.
- Webber, Mark; Smith, Michael (et.al.) (2002), *Foreign Policy in a Transformed World* (Harlow, Essex: Pearson Educational).
- Wivel, Anders (2005), "Explaining why state X made a certain move last Tuesday: the promise and limitations of realist foreign policy analysis", *Journal of International Relations and Development*, Vol. 8, pp. 355-380.
- Wohlforth, William (2008), "Realism and foreign policy", en Smith, S.; Hadfield, A.; y Dunne, T. (Eds.), *Foreign Policy. Theories, actors, cases* (Oxford: Oxford University Press), pp. 31-48.
- Zakaria, Fareed (1998), *From Wealth to Power: The unusual origins of America's World Role* (Princeton, N.J.: Princeton University Press).
- Zakaria, Fareed (2008), *The post-American World* (New York: Norton).

REVISTES DE REFERÈNCIA:

- American Political Science Review
- **Anuario Internacional Cidob**
- British journal of political science
- European journal of political research

- Foreign affairs
- Foreign Affairs Latinoamérica
- Foreign Policy Analysis
- Global society
- International affairs
- International political science review
- Journal of peace research
- Le monde diplomatique
- Política exterior
- Political quarterly
- Political science & politics
- Political studies
- Political theory
- Politique étrangère
- Relazioni internazionali
- Revista de estudios políticos
- Revista de instituciones europeas
- Revista internacional de ciencias sociales
- Revue du droit public et de la science politique
- Revue française de science politique
- Revue politique et parlementaire
- Sistema
- The political quarterly
- The world today
- World policy journal

PÀGINES ELECTRÒNIQUES RECOMANADES

- Web de anàlisis de temas estratègics: <http://www.stratfor.com/>
- Web de estudios sobre seguridad: <http://www.fsk.ethz.ch/>
- Web de la American Civil Liberties Union, sobre derechos humanos: <http://www.aclu.org/>
- Web de la Asociación Española de Ciencia política: enlaces útiles con universidades de todo el mundo: <http://www.aecpa.es/>

- Web de la CIA: <http://www.cia.gov/>
- Web de la Human Rights Watch, sobre derechos humanos: <http://www.hrw.org/>
- Web de la Organización para la Seguridad y la Cooperación en Europa. <http://www.osce.org/>
- Web de la OTAN: <http://www.nato.int/home.htm>
- Web de la Unión Europea: <http://europa.eu.int/>
- Web de Naciones Unidas: <http://www.un.org/>
- Web de Open Democracy: <http://www.opendemocracy.com/home/index.jsp>
- Web de política internacional en Internet: <http://www.diplomaticnet.com/es/>
- Web del Alto Comisariato de Naciones Unidas para los Refugiados: <http://www.unhcr.ch/>
- Web del Centro de análisis de conflictos de la Universidad del Ulster y la United Nations University: <http://www.incore.ulst.ac.uk/cds/countries/>
- Web del Centro de Investigación sobre la Paz: <http://www.cip.fuhem.es/>
- Web del European Council on Foreign Relations: <http://www.ecfr.eu/>
- Web del Institut for War and Peace Reporting: <http://www.iwpr.net/>
- Web del Institut Français de Relations Internationales : <http://www.ifri.org/F/accueil.htm>
- Web del Instituto Affari Internazionali: <http://www.iai.it/>
- Web del Instituto de estudios sobre conflictos y acción humanitaria: <http://www.iecah.org/espanol/home.html>
- Web del Instituto Internacional de Gobernabilidad: <http://www.iigov.org>
- Web del International Crisis Group: <http://www.intl-crisis-group.org/>
- Web del International Relations and Security Network: <http://www.isn.ethz.ch/>
- Web del Observatorio de Política Exterior Europea del Institut Univeritari d'Estudis Europes: <http://www.iuee.eu/>
- Web del Pacto de estabilidad para el sur de Europa: reconstrucción en los Balcanes: <http://www.stabilitypact.org/>
- Web del Peace Research Institut de Oslo: <http://www.prio.no/>
- Web del Proceso europeísta: <http://www.europafutura.org/default.asp>
- Web del Real Instituto Elcano: <http://www.realinstitutoelcano.org>
- Web del Stockholm International Peace Research Institute: <http://www.sipri.se/>
- Web del Transnational Institute of Amsterdam: <http://www.tni.org/>
- Web sobre cuestiones de defensa y seguridad en Europa: <http://www.european-defence.co.uk/>
- Web sobre democracia y elecciones en el mundo: <http://www.idea.int/>
- Web sobre Estudios estratégicos: <http://www.ehess.fr/cirpes/>

- Web sobre política exterior e internacional: <http://www.foreignpolicy-infocus.org/>